

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาผลการใช้ชุดการเรียนรู้การสอนแบบบูรณาการเรื่อง ท้องถิ่นบ้านเรา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการสร้างผลงานและความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและก่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยชุดการเรียนรู้การสอน ดังนี้

1. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533)
2. สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาของไทยและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านสันติคีรี
3. แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542
  - 3.1 การจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา
    - 3.1.1 การเรียนรู้ตามสภาพที่แท้จริง
    - 3.1.2 การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
  - 3.2 หลักสูตรท้องถิ่น
4. การบูรณาการ
5. ชุดการเรียนรู้การสอน
6. การประเมินตามสภาพจริง
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ
  - 7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น
  - 7.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทดลองใช้ชุดการเรียนรู้การสอน
  - 7.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการจัดการเรียนการสอนที่ใช้การประเมินตามสภาพจริง

8. ชุมชนบ้านสันติคีรี
  - 8.1 ภูมิหลังหมู่บ้านสันติคีรี
  - 8.2 ประชากร ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี
  - 8.3 สภาพทางภูมิศาสตร์
  - 8.4 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม
  - 8.5 การปกครอง

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533)

หลักการจัดการศึกษาของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) คือเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชน มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต และมุ่งสร้างความเป็นเอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการได้ ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ ลงสภาพการอ่านออกเขียนได้และคิดคำนวณได้ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติ แวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถวิเคราะห์สาเหตุและเสนอแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัวได้อย่างมีเหตุผล และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในบ้านและชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลป วัฒนธรรมในชุมชนรอบข้าง (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2535, หน้า 1)

นอกจากนี้ได้มีการกำหนดช่วงชั้นของผู้เรียนไว้ 3 ระดับ คือ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ด้านโครงสร้างเนื้อหาที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มี 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ โดยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ซึ่งเป็นช่วงชั้นที่ผู้วิจัยได้ทดลองสอน เนื้อหาที่กำหนดให้ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เนื้อหาในกลุ่มทักษะ (ภาษาไทย) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ มีรายละเอียดโครงสร้างหลักสูตร ดังนี้

All rights reserved

โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มทักษะ (ภาษาไทย)
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4

การฟัง : การฟังเรื่องราว ข่าว เหตุการณ์ คำโฆษณา คำอธิบาย
การอภิปราย การรายงาน ประเมินค่าทนาย บทความ
บทร้อยแก้ว บทร้อยกรอง นิทาน

การพูด : การสนทนา เล่าเรื่อง อธิบาย บรรยายความรู้สึก
รายงานเรื่องราวต่าง ๆ

การอ่าน : การอ่านออกเสียงและอ่านในใจคำ วลี ประโยค ภาษิต
คำพ้อง อักษรย่อ คำราชาศัพท์ บทร้อยกรอง โดยใช้
คำพื้นฐานประมาณ 1,200 – 1,550 คำ

การเขียน : การคัดลายมือ การเขียนคำ วลี ประโยค รายงาน
ตอบคำถาม บันทึกเหตุการณ์ประจำวัน บรรยายภาพ
เขียนจดหมาย ข้อความ คำขวัญ เขียนเรื่องจาก
จินตนาการ

(ที่มา : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2535, หน้า 11 – 13)

เนื้อหาที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้ ทักษะการฟัง ได้แก่ การอภิปราย การรายงาน และประเมินค่าทนาย ทักษะการพูด ได้แก่ การเล่าเรื่อง อธิบาย บรรยายความรู้สึก รายงานเรื่องราวต่าง ๆ ทักษะการอ่าน ได้แก่ การอ่านออกเสียงและอ่านในใจคำ วลี ประโยค อักษรย่อ โดยใช้คำพื้นฐานประมาณ 1,200 – 1,550 คำ ทักษะการเขียน ได้แก่ การเขียนคำ วลี ประโยค รายงานตอบคำถาม บรรยายภาพ เขียนจดหมาย ข้อความ คำขวัญ เขียนเรื่องจากจินตนาการ

Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

**โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4**

หน่วยย่อยที่ 1	สิ่งมีชีวิต
หน่วยย่อยที่ 2	ชีวิตในบ้าน
หน่วยย่อยที่ 3	สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา
หน่วยย่อยที่ 4	ชาติไทย
หน่วยย่อยที่ 5	การทำมาหากิน
หน่วยย่อยที่ 6	พลังงานและสารเคมี
หน่วยย่อยที่ 7	จักรวาลและอวกาศ
หน่วยย่อยที่ 8	ข่าว เหตุการณ์และวันสำคัญ

(ที่มา : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2535, หน้า 31 – 38)

เนื้อหาที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่เนื้อหาในหน่วยย่อยที่ 4 ชาติไทย ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับชุมชน ในด้านที่ตั้ง ประวัติความเป็นมา สถานที่สำคัญในชุมชน และเนื้อหาหน่วยย่อยที่ 5 การทำมาหากิน ซึ่งจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับอาชีพในชุมชน ในด้านความสำคัญ ปัญหาและอุปสรรคและวิธีการพัฒนาอาชีพ หลักการเลือกประกอบอาชีพ

โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4

พระพุทธศาสนา : หลักธรรม ศาสนพิธี
ศิลปศึกษา : การเขียนภาพระบายสี การปั้น
และการแกะสลัก การพิมพ์ภาพ
การสร้างสรรคด้วยวัสดุต่าง ๆ

(ที่มา : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2535, หน้า 63 – 78)

เนื้อหาที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ซึ่งรายละเอียดของเนื้อหาประกอบด้วยศาสนา หลักธรรมสำคัญ ศาสนพิธี ศาสนสถาน นอกจากนี้ยังมีการนำเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาอื่น ๆ ที่คนในหมู่บ้านนับถือ ได้แก่ ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม ส่วนเนื้อหาด้านศิลปะ ได้แก่ การเขียนภาพระบายสี

โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4

งานบ้านและงานประดิษฐ์
งานเกษตร

(ที่มา : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2535, หน้า 63 – 78)

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้แก่ งานบ้านและงานประดิษฐ์ และงานเกษตร โดยจะมีผลงานคือ การประดิษฐ์ของใช้เกี่ยวกับผ้าและการเรียนรู้เนื้อหาด้านอาชีพที่เกี่ยวกับการเกษตรจากการสัมภาษณ์ สอบถามจากผู้ประกอบอาชีพทางการเกษตรและศึกษาจากเอกสารตำรา

เมื่อวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรและกำหนดเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้นำเนื้อหา ดังกล่าวมาบูรณาการกัน โดยใช้กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นแกน ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหา วิชาในกลุ่มวิชานี้มีความผสมผสานกันในด้านเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ สิ่งแวดล้อม ข่าวสารและเทคโนโลยี อันจะช่วยให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้และ เพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้ได้กว้างขวางด้วยตัวเอง ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ทักษะ กลุ่มอื่น ๆ ได้แก่ ภาษาไทย สร้างเสริมลักษณะนิสัยและการงานพื้นฐานอาชีพพร้อมกันในกระบวนการ การเรียนการสอน และสามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในการแก้ปัญหา เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต (บันลือ พลฤกษ์วัน, 2531, หน้า 125) ประกอบด้วยแผนการสอน 5 หน่วยย่อย มีรายละเอียดดังนี้

แผนการสอน	การบูรณาการเนื้อหา	ลักษณะกิจกรรม
หน่วยย่อยที่ 1 นักสำรวจน้อย (39 คาบ)	ภาษาไทย การบันทึกข้อมูล การรายงาน หน้าชั้นเรียน การอภิปราย การเขียนบรรยาย <u>สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต</u> ที่ตั้งและสถานที่สำคัญต่าง ๆ ในหมู่บ้าน <u>สร้างเสริมลักษณะนิสัย</u> การวาดภาพระบายสี	แต่ละกลุ่มรับใบงาน วางแผนการศึกษา นอกสถานที่ บันทึกข้อมูลและวาดภาพ ประกอบ วางแผนการรายงานผลการศึกษา นอกสถานที่ และประเมินผลการศึกษานอก สถานที่และการรายงาน เขียนบรรยายตาม หัวข้อที่กำหนดเป็นรายบุคคล ประเมินผล และอภิปรายเกี่ยวกับผลงาน พิจารณาและ อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับตัวอย่างผลงานที่ครู นำมาเป็นตัวอย่าง ประเมินตนเองประจำ หน่วย เลือกลงและเขียนแสดงความรู้สึกล่อ ผลงานที่ชอบที่สุดในหน่วย ร่วมกันสรุป เนื้อหา อุปสรรคปัญหาในการทำงาน เลขานุการกลุ่มบันทึกข้อมูล
หน่วยย่อยที่ 2 ย้อนรอยอดีต (33 คาบ)	ภาษาไทย อักษรย่อ การอภิปราย คำขวัญ การเขียนบรรยาย <u>สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต</u> ประวัติความเป็นมาของ หมู่บ้าน	นักเรียนเล่นเกมหัวใจเลือกคู่ ค้นหาอักษร ย่อจากหนังสือพิมพ์ ตรวจสอบถูกต้อง จัดทำพจนานุกรมอักษรย่อ ทำแบบฝึกหัด เรื่องอักษรย่อและตรวจคำตอบร่วมกัน แต่ละกลุ่มเรียนและทำกิจกรรมจากศูนย์ การเรียน ซึ่งจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของหมู่บ้านสันติคีรี กิจกรรม

แผนการสอน	การบูรณาการเนื้อหา	ลักษณะกิจกรรม
	<p><u>สร้างเสริมลักษณะนิสัย</u> การวาดภาพระบายสี</p>	<p>ประกอบด้วยการเล่นเรื่อง การเขียน คำขวัญ การวาดภาพ และปริศนาคำทาย เกี่ยวกับหมู่บ้านสันติคีรี ประเมินตนเอง ประจำหน่วย เลือกและเขียนแสดงความ รู้สึกต่อผลงานที่ชอบที่สุดในหน่วย ร่วมกัน สรุปเนื้อหา อุปสรรคปัญหาในการทำงาน เลขานุการกลุ่มบันทึก</p>
<p>หน่วยย่อยที่ 3 ขีดเขียนเรื่องราว (44 คาบ)</p>	<p><u>ภาษาไทย</u> การบันทึกเรื่องราวจากการ ศึกษา การอภิปราย การเขียน จดหมายถึงเพื่อน การรายงาน หน้าชั้นเรียน</p> <p><u>สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต</u> ชนเผ่า ประวัติความเป็นมา ลักษณะการแต่งกาย และ ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่สำคัญของแต่ละชนเผ่า ในหมู่บ้าน</p> <p><u>สร้างเสริมลักษณะนิสัย</u> การวาดภาพระบายสี</p> <p><u>การงานและพื้นฐานอาชีพ</u> การประดิษฐ์สิ่งของเกี่ยวกับ ชนเผ่า</p>	<p>แต่ละกลุ่มทำกิจกรรมต่อ jigsaw ภาพ ชนเผ่าต่าง ๆ ศึกษาประวัติความเป็นมา และการแต่งกายของแต่ละชนเผ่า โดยแบ่ง สมาชิกแต่ละกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่มย่อย ศึกษาใบความรู้ อภิปรายในกลุ่มย่อยแล้ว กลับเข้ากลุ่มเดิม รายงานและอภิปรายสิ่งที่ ศึกษาในกลุ่มย่อยให้สมาชิกในกลุ่มเดิมฟัง จากนั้นศึกษาเอกสารเรื่องประเพณีที่สำคัญ ของชนเผ่าในหมู่บ้าน รายงานหน้าชั้นเรียน และเลือกประเพณี 1 ประเพณีนำมาแสดง ประเมินการทำงานกลุ่ม แต่ละคนเขียน บันทึกเรื่องราวที่ได้ศึกษาพร้อมทั้งวาดภาพ ประกอบ ประดิษฐ์ของใช้เกี่ยวกับเผ่า เขียนจดหมายถึงเพื่อนต่าง โรงเรียนเพื่อเล่า เรื่องประเพณีในหมู่บ้านคนให้เพื่อนทราบ ประเมินผลงานเขียนจดหมาย พิจารณาและ อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับตัวอย่างผลงานที่ครู นำมาเป็นตัวอย่าง ประเมินตนเองประจำ หน่วย เลือกและเขียนแสดงความ รู้สึกต่อ ผลงานที่ชอบที่สุดในหน่วย ร่วมกันสรุป เนื้อหา อุปสรรคปัญหาในการทำงาน เลขานุการกลุ่มบันทึกข้อมูล</p>

แผนการสอน	การบูรณาการเนื้อหา	ลักษณะกิจกรรม
<p>หน่วยย่อยที่ 4 สืบสาวศาสนา (30 คาบ)</p>	<p><u>ภาษาไทย</u> การค้นคว้า การอภิปราย การเขียนบรรยายความรู้สึก การบันทึกข้อมูล การนำเสนอ ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดป้ายนิเทศ <u>สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต</u> พระพุทธศาสนา ศาสนา คริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนพิธี ศาสนสถานและ หลักธรรมคำสอนของศาสนา ต่าง ๆ <u>สร้างเสริมลักษณะนิสัย</u> การวาดภาพระบายสี</p>	<p>นักเรียนทำกิจกรรมต่อ jigsaw ภาพ ศาสนสถานในศาสนาต่าง ๆ ชักถาม เกี่ยวกับศาสนาที่นับถือ เข้ากลุ่มที่นับถือ ศาสนาเดียวกัน ศึกษาเอกสารเรื่องศาสนา บันทึกข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบที่ น่าสนใจเช่น การจัดป้ายนิเทศ แต่ละคน เขียนบรรยายเรื่องเกี่ยวกับศาสนา ประเมิน ผลงาน พิจารณาและอภิปรายร่วมกัน เกี่ยวกับตัวอย่างผลงานที่ครูนำมาเป็น ตัวอย่างประเมินตนเองประจำหน่วย เลือก และเขียนแสดงความรู้สึกต่อผลงานที่ชอบ ที่สุดในหน่วย ร่วมกันสรุปเนื้อหา อุปสรรคปัญหาในการทำงาน เลขานุการ กลุ่มบันทึกข้อมูล</p>
<p>หน่วยย่อยที่ 5 ศึกษาอาชีพ (33 คาบ)</p>	<p><u>ภาษาไทย</u> การค้นคว้า การอภิปราย การเขียนบรรยายความรู้สึก การบันทึกข้อมูล การนำเสนอ ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดป้ายนิเทศ <u>สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต</u> อาชีพต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ผลผลิต ปัญหาและอุปสรรค ในการประกอบอาชีพแต่ละ ประเภท แนวทางแก้ไข สิ่ง ที่ต้องการแก้ไขในแต่ละอาชีพ <u>สร้างเสริมลักษณะนิสัย</u> การวาดภาพระบายสี</p>	<p>ชักถามนักเรียนเกี่ยวกับอาชีพของพ่อแม่ เข้ากลุ่มตามอาชีพของพ่อแม่เพื่อศึกษาเรื่อง อาชีพ โดยครูและนักเรียนร่วมกันวางแผน รายละเอียดในการศึกษา แต่ละกลุ่มศึกษา เรื่องอาชีพจากเอกสาร ตำรา การสอบถาม และการสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพ บันทึก ข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบที่น่าสนใจ เช่น การจัดป้ายนิเทศ แต่ละคนเขียน บรรยายในหัวข้อ อาชีพในฝันของฉัน ประเมินผลงาน พิจารณาและอภิปราย ร่วมกันเกี่ยวกับตัวอย่างผลงานที่ครูนำมา เป็นตัวอย่าง ประเมินตนเองประจำหน่วย เลือกและเขียนแสดงความรู้สึกต่อผลงานที่ ชอบที่สุดในหน่วย ร่วมกันสรุปเนื้อหา อุปสรรคปัญหาในการทำงาน</p>

สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาของไทยและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านสันติคีรี

สุมน อมรวิวัฒน์ (2529) และโอวาท สุทธนารักษ์ (2529) กล่าวว่าปัญหาด้านการจัดการศึกษาของไทยนั้นได้เริ่มต้นมาตั้งแต่อดีต ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากระบบการเมืองการปกครองที่รวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางและการรับแนวคิดทางการศึกษาจากต่างประเทศมากมาย ก่อให้เกิดการทำลายล้างการศึกษาแบบประเพณีนิยมในชนบทไทย การศึกษาในรูปแบบเก่าที่ดำเนินไปในลักษณะที่เป็นวิถีชีวิตอันสอดคล้องกับชุมชนถูกทำลายและลดคุณค่าลงทั้งด้านเนื้อหาและรูปแบบ การศึกษาถูกเน้นให้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนหรือสถาบันเท่านั้น นอกจากนี้ยังถูกทำให้เป็นเรื่องเฉพาะศาสตร์เฉพาะแขนง ส่งผลทำให้การบูรณาการภายในและระหว่างศาสตร์ถูกทำให้เป็นเรื่องยาก และเมื่อระบบการศึกษาแบบรวมศูนย์อำนาจแพร่หลายสู่ชนบท ผลที่ตามมาก็คือเด็กชนบทต้องเรียนรู้ตามหลักสูตรที่กำหนดจากส่วนกลาง ซึ่งไม่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน หากแต่เป็นหลักสูตรที่พยายามสอนให้เด็กมีค่านิยมแบบสังคมเมืองและทำลายภูมิปัญญาไทย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (อ้างใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2541, หน้า 32) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับปัญหาการศึกษาว่า ปัญหาทางการศึกษาที่พบมากได้แก่ ปัญหาการเรียนการสอนในระบบห้องจำที่ ทำให้เด็กไม่สามารถคิดวิเคราะห์หรือประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้ ปัญหาการศึกษาที่ไม่มีความเป็นท้องถิ่น ซึ่งทำให้คนที่สำเร็จการศึกษาในระดับสูง ๆ ส่วนใหญ่มุ่งทำงานในเมือง ก่อให้เกิดปัญหาท้องถิ่นไม่ได้รับการพัฒนาตามมา ปัญหาการปลูกฝังแนวคิดและค่านิยมที่ไม่ถูกต้องให้คนในสังคม ปัญหาหลักสูตรการศึกษาของไทยมีลักษณะแยกส่วน กล่าวคือ สอนให้คนทำงานเป็นแต่ขาดการสร้างปรัชญาและความคิดเชิงบูรณาการให้สอดคล้องกับชีวิตของตนเองได้ ตลอดจนปัญหาค่านิยมของคนไทยส่วนใหญ่ที่ไม่มีความเอาใจใส่ต่อการศึกษอย่างแท้จริง โดยคิดว่าการศึกษาเป็นเพียงเรื่องกระบวนการปฏิบัติภายในโรงเรียนเท่านั้น ส่งผลให้คนไทยไม่ใฝ่ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปัญหาที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งคือ สภาพแวดล้อมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น ระบบการเมืองการปกครองที่ไม่เอื้ออำนวยให้เกิดหนทางแห่งการเรียนรู้ของคนในสังคมเท่าที่ควร

จากทัศนะข้างต้น จะเห็นได้ว่าภาพรวมของการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาของไทย ครุส่วนใหญ่ยังไม่ปรับเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอน กล่าวคือ ยังคงยึดความสำคัญอยู่ที่การเน้นเนื้อหาสาระและการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาโดยครูเป็นหลัก การเรียนรู้จำกัดอยู่เฉพาะภายในห้องเรียน กิจกรรมและประสบการณ์ที่จัดมักไม่มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับกรอบของหลักสูตรและวิถีชีวิตของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถนำสิ่งที่เรียนมาใช้ในการดำเนิน

ชีวิต ตลอดจนการทำงาน ทำให้เกิดความสูญเปล่าทางการศึกษา ทั้งยังเป็นการทำลายรากฐานความเจริญทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกด้วย ปัญหาการจัดการเรียนการสอนเหล่านี้สอดคล้องกับปัญหาของโรงเรียนบ้านสันติคีรี ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สูง นักเรียนมีหลากหลายเผ่า ได้แก่จีนฮ่อ อาข่า มูเซอและไทยใหญ่ มีความหลากหลายทางขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนาและอาชีพ (กาญจนา ประกาศวุฒิสาร, 2535, หน้า 10 – 15) ด้านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ชีคหลักสูตรแม่บทเป็นหลัก นักเรียนต้องเรียนเนื้อหาตามตำรา กิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมในห้องเรียนและเน้นการทำแบบฝึกหัด ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายและไม่สนใจในการเรียน ที่สำคัญนักเรียนไม่สามารถนำสิ่งที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาหรือนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต การทำงานและการประกอบอาชีพได้ ด้านจำนวนครูผู้สอน พบว่าครูมีจำนวนไม่เพียงพอ โดยครู 1 คน จะต้องดูแลนักเรียนประมาณ 40-50 คน ทำให้ครูไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ทั่วถึง ด้านการซ่อมเสริมหรือการช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลเมื่อนักเรียนมีปัญหาในการเรียนเป็นไปได้น้อย ปัญหาดังกล่าวเมื่อประกอบกับปัญหาด้านภาษาและการสื่อสาร ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและมีอัตราการเข้าชั้นสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษาตอนต้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (โรงเรียนบ้านสันติคีรี, 2543, หน้า 1-15)

แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มุ่งแก้ไขปัญหาการศึกษาของชาติในระดับโครงสร้าง โดยมุ่งเน้นที่ความเป็นเอกภาพและการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา พร้อมทั้งวางรากฐานเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การยกมาตรฐานการศึกษาของชาติและการพัฒนาวิชาชีพครู ทั้งนี้มุ่งหวังจะให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้ให้กับเด็ก เยาวชน และคนในสังคมไทย (วิวัฒน์ คติธรรมนิคย์, 2543, หน้า 53)

ตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 จะเห็นได้ว่าการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา

การจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา

หัวใจสำคัญประการหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปหรือการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องส่งเสริมให้ระบบการเรียนรู้นั้นเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมุ่งให้ผู้เรียนคิดเป็น วิเคราะห์เป็น และสร้างองค์ความรู้ได้ ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง เต็มตามศักยภาพแห่งตน อันตรงกับหลักการจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่เน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ “เก่ง ดี มีสุข” กล่าวคือ มีความสามารถทางความคิด มีความสามารถในการแสวงหาและสร้างความรู้ และมีคุณธรรมจริยธรรม โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ มีวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลาย สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ค้นพบคำตอบและแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้ดูแลและให้คำแนะนำ มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่มีความหมาย สนองความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากปัญหาจริง ประสบการณ์จริง และมีการฝึกหัดให้ผู้เรียนรู้จักคิดใคร่ครวญ ไตร่ตรองด้วยตนเอง เรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการทำงานร่วมกับผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2539, หน้า 10)

การเรียนรู้ตามสภาพที่แท้จริง

การเรียนรู้ตามสภาพที่แท้จริง เป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่สำคัญที่โรงเรียนควรนำมาใช้ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ เนื่องจากการเรียนรู้จากปัญหาในชีวิตจริง โดยพยายามจัดให้กระบวนการเรียนรู้ใน โรงเรียนเหมือนกับสภาพการเรียนรู้ที่แท้จริง นอกโรงเรียน จัดให้โรงเรียนเป็นเสมือนสังคมที่จำลองมา ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ตามสภาพที่แท้จริงนั้น เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสมดุลและมีความสุข เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และกระตุ้นให้ผู้เรียนใฝ่รู้ นอกจากนี้ยังเป็นการเรียนรู้ที่เน้นการสืบค้นหาข้อความรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ การใช้พื้นฐานความรู้เดิมเพื่อให้ได้ข้อความรู้ใหม่ ซึ่งผู้เรียนสร้างขึ้นเอง การเน้นความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในปัญหาต่าง ๆ และการเน้นการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ขึ้นมาในลักษณะความรู้ที่ผ่านการบูรณาการ ซึ่งผู้เรียนต้องทำการจัดระบบ สังเคราะห์ และบูรณาการข้อมูลสารสนเทศด้วยตนเอง นอกจากนี้การเรียนรู้ตามสภาพที่แท้จริงยังให้ความสนใจในเรื่องสุนทรียภาพและค่านิยมส่วนบุคคลมากกว่าการแสดงสมรรถภาพเพียงประการเดียว อีกทั้งมีจุดเน้นที่ภาระงานการเรียนรู้ต้องมีการใช้ความคิดระดับสูงและเชื่อมโยงกับสภาพชีวิตจริง มีความหมายสอดคล้องกับบริบทสังคมที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ ส่วนในการอภิปรายสนทนานั้น ให้ความ

สนใจด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้เป็นหลัก การปฏิสัมพันธ์เกี่ยวกับความคิดระดับสูงในหัวข้อเนื้อหา การแสดงความคิดเห็นเชิงวิพากษ์วิจารณ์ และต้องเป็นการพัฒนาความเข้าใจในเนื้อหานั้นๆ ในด้านสถานการณ์การเรียนรู้ จะเป็นสถานการณ์ที่กระตุ้น ชั่วๆ ทำทาบ และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นที่จะแสดงออกทางด้านความคิด ที่สำคัญเป็นกระบวนการที่เน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางวิชาการ ทักษะทางสังคม ให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ พร้อมทั้งจะรับและปฏิเสธข่าวสาร เทคโนโลยีด้วยวิถีแห่งปัญญา จึงอาจกล่าวได้ว่าการเรียนรู้ตามสภาพที่แท้จริง จะช่วยให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน ได้พัฒนาความสามารถด้านการคิดระดับสูง มีการกระตุ้นและการพัฒนาศักยภาพอย่างมีประสิทธิภาพ (ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ และคณะ, 2542, หน้า 6)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 3 – 33) ได้เสนอแนวทางการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ตามสภาพที่แท้จริง มีขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์หลักสูตร เป็นการศึกษาสาระสำคัญของหลักสูตร ได้แก่ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เวลาเรียน แนวดำเนินการ การวัดและประเมินผล จุดประสงค์ และคำอธิบายรายวิชา ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตรงและสอดคล้องกับหลักสูตร
2. การกำหนดคุณภาพผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เป็นการกำหนดสภาพความสำเร็จที่คาดหวังซึ่งแสดงถึงความรู้ ทักษะและคุณลักษณะของนักเรียนเมื่อจบการเรียนรู้หลักสูตรในแต่ละระดับชั้น ซึ่งอาจกำหนดเป็นรายวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ โดยสังเคราะห์จากจุดหมายของหลักสูตร จุดประสงค์รายกลุ่มประสบการณ์ คำอธิบายรายวิชาหรือเนื้อหาของกลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตร และจุดประสงค์การเรียนรู้ คุณภาพการเรียนรู้จะเป็นตัวกำหนดทิศทางสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล ครูผู้สอนจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามคุณภาพผลการเรียนรู้ โดยกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ ตลอดจนเกณฑ์คุณภาพ เพื่อเป็นกรอบในการตรวจสอบและประเมินว่าผู้เรียนแสดงความรู้ ความสามารถได้ตามคุณภาพผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหรือไม่ ระดับใด
3. การจัดทำกำหนดการสอน การจัดทำกำหนดการสอนเป็นการกำหนดเค้าโครง การสอนหรือวางแผนการสอนอย่างกว้าง ๆ แสดงให้เห็นถึงกรอบความคิดสำคัญที่เป็นผลมาจากการวิเคราะห์หลักสูตร ตลอดจนบ่งบอกถึงความแตกต่างของหลักสูตร โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นจุดประสงค์และเนื้อหาของแต่ละระดับชั้น กำหนดการสอนที่ดีควรได้มาจากการจัดทำร่วมกันของบุคคลหลายฝ่าย เช่น ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ นักพัฒนาหลักสูตร นักวัดผล นักจิตวิทยา เป็นต้น โดยจะร่วมกันในการกำหนดขอบเขตและจุดเน้นที่สำคัญของเนื้อหาวิชาและกิจกรรม

ให้สอดคล้องกับหลักสูตร หลักการจัดการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่แท้จริง บริบททางสังคม และธรรมชาติที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจุดประสงค์ที่สัมพันธ์กับระดับคุณภาพผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ในแต่ละระดับชั้น ทั้งนี้เพื่อกำหนดคาบเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ส่วนการกำหนดคาบเวลาโดยทั่วไป พิจารณาจากจุดประสงค์เนื้อหาและกิจกรรม ด้านการจัดแบ่ง เนื้อหาในแต่ละชั้น ควรพิจารณาจากความยากง่าย ความต่อเนื่องของเนื้อหา พัฒนาการและระดับ ความสามารถของผู้เรียน จุดเน้นและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จากนั้นจะต้องนำเนื้อหานั้นมาจัด ลำดับความสำคัญตามจุดเน้นที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน บริบททางสังคมและสิ่งแวดล้อม แล้วจึง กำหนดคาบเวลาที่เหมาะสมตามสัดส่วนความสำคัญ

4. การจัดทำแผนการสอน เป็นการวางแผนการจัดการเรียนการสอนขั้นสุดท้าย

โดยนำกำหนดการสอนที่จัดทำขึ้นมาขยายรายละเอียดให้เกิดความชัดเจนและสะดวกในการสอน องค์ประกอบที่สำคัญของแผนการสอน ได้แก่ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียน การสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และอาจมีภาคผนวก ซึ่งเป็นรายละเอียด ประกอบองค์ประกอบข้างต้น ซึ่งจะทำให้แผนการสอนมีความชัดเจนขึ้น นอกจากนี้แผนการสอน ที่เน้นสภาพที่แท้จริงจะต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ธนารักษ์ ปิ่นเทียน (2540, หน้า 27) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ว่าเป็น การเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้า คิดวิเคราะห์ และสร้างความรู้ใหม่ มีการฝึกสร้างหรือผลิตผลงานที่มีคุณค่าด้วยตนเอง และรู้จัก การประเมินความก้าวหน้าของตนเอง

สมศักดิ์ สินธุระเวช (2542, หน้า 94) กล่าวว่า วัฏจักรของการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ ในทุกขั้นตอน จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สุดจิตร พูนเอียด (2542, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลางว่า เป็นการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุด โดยที่ผู้เรียน สามารถทดลองกระทำกิจกรรมด้วยตนเอง

อศุทธ์ศักดิ์ ดวงน้อย (2539, หน้า 68) พิมพ์พันธ์ เดชคุปต์ (2540, หน้า 4) และ ทิศนา แจมมณี (2539, หน้า 18) ได้กล่าวเกี่ยวกับลักษณะการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า ในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ ต้องการแรงจูงใจและความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะ อย่างยิ่งครูและผู้เรียน โดยในด้านกิจกรรมการเรียนการสอนต้องเอื้อให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้เอง

มีการใช้ทักษะกระบวนการ ซึ่งได้แก่ กระบวนการคิดและกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง ให้ผู้เรียนได้คิด ปฏิบัติ สรุปความรู้ด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์ทั้งต่อสมาชิกในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม อีกทั้งบรรยากาศทางกายภาพและทางจิตใจต้องเอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข สำหรับการวัดและประเมินผลทั้งทักษะกระบวนการและเนื้อหาสาระ ควรเป็นการประเมินผลตามสภาพจริง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้เสนอ ผู้สังเกต ผู้ถามคำถาม ผู้ให้การเสริมแรง ผู้แนะนำ ผู้จัดระบบ ผู้จัดบรรยากาศ ผู้แนะแนวและผู้ประเมิน โดยมีการเตรียมศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาวิชา ในหลักสูตรและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างแท้จริง ทั้งนี้ครูผู้สอนต้องร่วมมือทำงานเป็นทีม เพื่อวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ต่อเนื่องเชื่อมโยงอย่างมีความหมาย และบูรณาการสาระเรียนรู้แต่ละวิชาที่สัมพันธ์กันเข้าด้วยกัน เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชีวิตจริง และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงให้มากที่สุด

ทักษะที่จำเป็นสำหรับครูผู้สอน

ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น สิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งคือทักษะของผู้สอน ซึ่งสมาน อัสวภูมิ และคณะ (2539, หน้า 13) ได้กล่าวถึงทักษะที่จำเป็นสำหรับครูผู้สอน ดังนี้

1. ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน โดยจะต้องสร้างจุดสนใจและสร้างความสงสัยใคร่รู้แก่ผู้เรียน
2. ทักษะการตั้งงานหรือการมอบหมายงาน ซึ่งควรมีการทำความเข้าใจแก่ผู้เรียนในเรื่องจุดมุ่งหมายและขั้นตอนการปฏิบัติอย่างละเอียดชัดเจน และเข้าใจตรงกันก่อนที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติงาน
3. ทักษะการสร้างสถานการณ์จำลอง เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการค้นคว้าต่อการปฏิบัติกิจกรรม
4. ทักษะการสรุปบทเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเริ่มบทเรียนใหม่ได้ต่อเนื่อง และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบทเรียนเดิมกับบทเรียนใหม่ได้เร็วขึ้น

ขั้นตอนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

กรมวิชาการ (อ้างในหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 8, 2541, หน้า 3)

ได้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนี้

1. ขั้นนำ ได้แก่ การสร้าง กระตุ้นความสนใจหรือเตรียมความพร้อมในการเรียน
2. ขั้นกิจกรรม โดยการจัดกิจกรรมตามหลักการต่อไปนี้ ได้แก่ การสร้างความรู้

ด้วยตนเอง การมีปฏิสัมพันธ์ การช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ การมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ การเรียนรู้ผ่านกระบวนการควบคุมกับผลงานหรือข้อสรุปความรู้ การนำความรู้ไปใช้

3. **ขั้นวิเคราะห์** ได้แก่ การอภิปรายผลจากกิจกรรม โดยวิเคราะห์เกี่ยวกับผลงาน หรือข้อความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรม และอภิปรายเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้

4. **ขั้นสรุปและประเมินผล** ได้แก่ การสรุปและประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์คั้งนั้น เพื่อให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางบรรลุเป้าหมาย ครูจะต้องมีบทบาทเตรียมการและดำเนินการด้านต่าง ๆ คั้งนี้

1. **บทบาทด้านการเตรียมการ** ได้แก่

1.1 การเตรียมตนเองในด้านการเป็นแหล่งความรู้ ซึ่งจะต้องคอยให้คำแนะนำ คำอธิบาย คำปรึกษา และให้ข้อมูลที่ชัดเจนแก่ผู้เรียน

1.2 การเตรียมแหล่งข้อมูลในด้านสื่อการเรียน วัสดุอุปกรณ์ ใบบงาน และแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางภาษา เป็นต้น

1.3 การเตรียมกิจกรรมการเรียน คือ การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนด

1.4 การเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน

1.5 การเตรียมการวัดและประเมินผล คือ การเตรียมวิธีวัดและเครื่องมือในการวัดและประเมินผล โดยเน้นการวัดให้ตรงจุดประสงค์และวัดให้ครอบคลุมในส่วนกระบวนการและผลงานที่เกิดขึ้น ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

2. **บทบาทด้านการดำเนินงาน** เป็นบทบาทในขณะที่ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียน ประกอบด้วย

2.1 การเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำปรึกษา (Helper and Advisor)

2.2 การเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรง (Supporter and Encourager)

2.3 การเป็นผู้ร่วมกิจกรรม (Active Participant)

2.4 การเป็นผู้ติดตามตรวจสอบ (Monitor)

2.5 การเป็นผู้สร้างเสริมบรรยากาศที่เป็นมิตร

3. **บทบาทด้านการประเมินผล** โดยการตรวจสอบการบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงคุณภาพ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

หลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึงรายละเอียด เนื้อหาสาระ แผนการสอน สื่อการเรียนการสอน เอกสารความรู้ หนังสือเสริมประสบการณ์ ที่จัดทำเพิ่มขึ้นให้สอดคล้องเฉพาะท้องถิ่นซึ่งมีความแตกต่างกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวของตนเอง ชีวิตความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ อาชีพ และสังคมอย่างลึกซึ้ง ทั้งสามารถนำประสบการณ์นั้นมาพัฒนาความเป็นอยู่ในชีวิต อาชีพและสังคมให้ดียิ่งขึ้น (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534, หน้า 67)

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการเปิด โอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงเพิ่มเติมหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งสามารถทำได้ 2 ลักษณะ ได้แก่การให้ท้องถิ่นจัดทำหลักสูตรหรือรายวิชาขึ้นมาใหม่ ซึ่งต้องผ่านการอนุมัติตามขั้นตอนก่อนจึงจะสามารถนำไปใช้ได้ และการให้ท้องถิ่นปรับปรุงในด้านรายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตรที่มีอยู่เดิมให้เหมาะสมตรงกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งสถานศึกษาและหน่วยงานการศึกษาท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ทันที (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534, หน้า 44)

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534, หน้า 44) และวิชัช ราษฎร์ศิริ (2524, หน้า 30) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ดังนี้

1. การปรับปรุงกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ซึ่งท้องถิ่นสามารถกระทำได้ ทุกกลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตรประถมศึกษา โดยไม่ทำให้จุดประสงค์ เนื้อหา คาบเวลาเรียน เปลี่ยนแปลงไปจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บท
2. การปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหา เป็นการลดหรือเพิ่มเติมด้านรายละเอียดของเนื้อหา จากหัวข้อหรือขอบข่ายที่ระบุไว้ในคำอธิบายของกลุ่มประสบการณ์ ทั้งนี้ต้องไม่ทำให้จุดประสงค์ ขอบข่ายเนื้อหา และคาบเวลาเรียน ในหลักสูตรแม่บทเปลี่ยนแปลงไป
3. การจัดทำเนื้อหาวิชาหรือรายวิชาใหม่ ท้องถิ่นสามารถจัดทำคำอธิบายในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ เพิ่มเติมได้ ในกรณีพบว่าเนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ นั้นไม่ปรากฏในหลักสูตร โดยเฉพาะในกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ซึ่งต้องไม่ทำให้จุดประสงค์และคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเปลี่ยนแปลงไป
4. การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ลักษณะนี้เป็นการปรับปรุง เลือกใช้สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหาและสภาพท้องถิ่น

5. การทำสื่อการเรียนการสอนเพิ่มเติม เป็นการจัดทำหนังสือเรียน คู่มือครู หนังสือเสริมประสบการณ์ หรือแบบฝึกหัดต่าง ๆ และเอกสารประกอบการเรียนการสอนอื่นๆ ที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ โดยให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ทั้งนี้การเรียนการสอนที่ท้องถิ่นจะพัฒนาขึ้นมาใหม่นี้ อาจจะใช้คำอธิบายหรือรายวิชาที่มีอยู่เดิม หรือเพิ่มเติมขึ้นใหม่ก็ได้

การบูรณาการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 ง, หน้า 1) และพกา สัตยธรรม (2524, หน้า 180) กล่าวถึงเหตุผลและประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการว่าเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายสอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน ลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา ลดเวลาการเรียนรู้ของผู้เรียน แบ่งเบาภาระในการสอนของครู และเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ความคิด ประสบการณ์ ความสามารถและทักษะต่าง ๆ อย่างหลากหลาย อันจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ทักษะกระบวนการและเนื้อหาสาระไปพร้อม ๆ กัน นอกจากนี้ยังเป็นการเรียนการสอนที่มีเวลาในการฝึกทักษะและทบทวนมาก ดังที่ ไพท สิทธิสุนทร (2543, หน้า 22) ได้กล่าวถึงเหตุผลและความจำเป็นของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการว่าเนื่องมาจากเหตุผลที่ว่ามนุษย์จำเป็นต้องใช้ทักษะหลายประการในการเรียนรู้จากประสบการณ์ รวมทั้งในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต หลักสูตรที่เน้นการสอนแบบบูรณาการจะมีความสอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน โดยจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและมองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงของเนื้อหาวิชาต่าง ๆ และกระตุ้นให้ผู้เรียนใฝ่เรียนรู้

กรมวิชาการ (2539, หน้า 51) และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 ง, หน้า 23) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบบูรณาการมีจุดเด่น 2 ประการ ประการแรกคือ มีบรรยากาศการเรียนการสอนที่เป็นธรรมชาติอันทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ประการที่สองคือ ผู้เรียนได้มีโอกาสประยุกต์ใช้ความคิด ประสบการณ์ ความสามารถ ทักษะต่าง ๆ หลายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับชีวิตประจำวันในเวลาเดียวกัน

เสริมศรี ไชยสร (2528, หน้า 54) กล่าวเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการว่า คือ การจัดความรู้หรือประสบการณ์แบบผสมผสานกัน เพื่อให้หน่วยนั้นหรือหลักสูตรนั้นมีความสมบูรณ์ให้มากที่สุด สอดคล้องกับพกา สัตยธรรม (2524, หน้า 180) และอรรถัย มูลคำ และคณะ (2542, หน้า 10) ที่กล่าวว่า เป็นการนำเอาศาสตร์สาขาวิชาของแต่ละหน่วยที่มีความสัมพันธ์กันมาเกี่ยวข้องเชื่อมโยงให้ผสมกลมกลืนกัน ทำให้บทเรียนกว้างขวาง นักเรียนเกิดความสนุกสนาน เนื่องจากได้เรียนรู้หลายด้าน ได้ฝึกการคิดเชื่อมโยงให้กว้างขวาง ทำให้สามารถนำมาปฏิบัติจริงให้สอดคล้องกับความต้องการจริงได้ หลักสูตรที่พัฒนาหรือดำเนินการด้วยวิธีบูรณาการ เรียกว่า

หลักสูตรแบบบูรณาการ มีลักษณะที่เป็นการนำเอาเนื้อหาวิชาต่าง ๆ มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน ซึ่งทำให้เอกลักษณ์ของแต่ละรายวิชาหมดไป เกิดเป็นเอกลักษณ์ใหม่ของหลักสูตรโดยรวม ส่วนการเรียนการสอนที่ดำเนินด้วยวิธีการบูรณาการ เรียกว่า การเรียนการสอนแบบบูรณาการ เป็นการเรียนการสอนที่เน้นที่องค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชา และ เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้สุทธิพันธ์ ปรัชญพฤทธิ (2543, หน้า 72 - 74) มีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ทุกเรื่องแบบบูรณาการนอกจากจะเป็นการถักทอความรู้ให้ เชื่อมโยงกันแล้ว ยังทำให้ผู้เรียนมองเห็นทางออกที่ไต่ระดับไปหากันอย่างเป็นระบบอีกด้วย

ลักษณะของการบูรณาการในหลักสูตร

เสริมศรี ไชยศร (2528, หน้า 55) กล่าวว่า การบูรณาการในหลักสูตร อาจแยกออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. บูรณาการเชิงเนื้อหาวิชา มีลักษณะหลอมรวมเนื้อหาวิชาแบบแกน หรือแบบ สหวิทยาการ ซึ่งจะจัดเป็นหน่วยหรือโปรแกรมก็ได้

2. บูรณาการเชิงวิธีการ ได้แก่ การผสมผสานวิธีการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ โดยพยายามใช้ “สื่อประสม” และใช้ “วิธีการประสม” ให้มากที่สุด

กระบวนการหรือขั้นตอนการบูรณาการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 ง, หน้า 3) ได้เสนอกระบวนการ บูรณาการสำหรับครูผู้สอน ดังนี้

1. กำหนดเรื่องที่จะสอน
2. ศึกษาจุดประสงค์ของวิชาหลักและวิชาการที่จะนำมาบูรณาการ
3. กำหนดเนื้อหาย่อยที่สนองจุดประสงค์การเรียนรู้ในข้อ 2
4. วางแผนการสอน
5. ปฏิบัติการสอน
6. ประเมินผลการสอน ปรับปรุง พัฒนา

สำหรับขั้นตอนการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ครูสามารถจัดลำดับกิจกรรมได้ตามความ ต้องการ โดยยึดหลัก 3 ขั้นตอนของการเรียนการสอน คือ ขั้นนำ ขั้นกิจกรรม ขั้นสรุปและ ประเมินผล ทั้งนี้โดยยึดหลักการให้นักเรียนเป็นผู้คิด ปฏิบัติ และสรุปความรู้ให้มากที่สุด

All rights reserved

ชุดการเรียนรู้การสอน

ชุดการเรียนรู้การสอน เป็นผลิตผลของกระบวนการออกแบบและพัฒนาการเรียนรู้การสอน เพื่อให้ได้ประสิทธิผลหรือประสิทธิภาพที่ตั้งไว้ ผลิตผลดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นชุดซึ่งรวบรวมเอาเนื้อหา กิจกรรม อุปกรณ์และเอกสารต่าง ๆ ที่จำเป็นในการเรียนการสอนนั้นๆ ไว้ให้พร้อมที่จะนำไปใช้ยู่ตลอดเวลา (กรองกาญจน์ อรุณรัตน์, 2536, หน้า 4) นอกจากนี้เสริมศรี ไชยสร (2528, หน้า 115) ได้กล่าวเช่นกันว่า ชุดการเรียนรู้การสอนเป็นลักษณะการวางแผนสำหรับที่จะนำไปใช้ในสถานการณ์การเรียนรู้การสอนได้ทันที เนื่องจากเป็นชุดการเรียนรู้การสอนที่เสนอแนะและรวบรวมความคิดและแหล่งวิทยาการเท่าที่จำเป็นสำหรับการสอนเด็กกลุ่มหนึ่งในช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งจะคำนึงถึงสัมฤทธิผล ความสนใจและความสามารถของกลุ่มเด็กที่เรียนเป็นหลัก ส่วนด้านจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ จะมีทั้งแบบกว้างและแบบเฉพาะ หรือมีแบบเฉพาะอย่างเดียวก็ได้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้การสอนจะมีความเป็นลำดับขั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์เฉพาะ กิจกรรม ปริมาณความคิดรวบยอด ทักษะและทัศนคติที่จะปลูกฝังมีขอบเขตจำกัด ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์เฉพาะของชุด นอกจากนี้ยังสามารถให้ผู้เรียนใช้เองได้ หรือสำหรับครูใช้ก็ได้ โดยจะมีขั้นตอนกิจกรรมที่จำกัดไว้เป็นลำดับให้เหมาะกับเวลา ชุดการเรียนรู้การสอนจึงมีความสมบูรณ์ในตัว สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้ทันที

องค์ประกอบของชุดการสอนโดยทั่วไป

องค์ประกอบของชุดการสอนโดยทั่วไป ซึ่งเสริมศรี ไชยสร (2528, หน้า 115-124) ได้เสนอไว้ประกอบด้วย

1. ความมุ่งหมาย หรือ จุดประสงค์โดยทั่วไป
2. ความมุ่งหมาย หรือ จุดประสงค์เฉพาะ
3. เนื้อหาวิชา
4. ความคิดรวบยอดที่สำคัญที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้
5. พฤติกรรมก่อนเรียน หมายถึง พื้นฐานความรู้และทักษะที่เด็กควรมีก่อนที่จะเรียนเรื่องที่กำลังจะสอน และความรู้และทักษะเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังจะสอน
6. การทดสอบก่อนเรียน ทั้งนี้เพื่อทดสอบความรู้และทักษะพื้นฐานที่เด็กควรมีก่อนที่จะเรียนเรื่องที่กำลังจะสอน และทดสอบปริมาณความรู้และทักษะเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังจะสอน ทั้งนี้ผลที่ได้จะนำไปสู่การจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับระดับความรู้ของเด็ก
7. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน สื่อ แหล่งวิทยาการต่าง ๆ
8. การประเมินผล

ลักษณะที่ดีของชุดการเรียนการสอน

กรองกาญจน์ อรุณรัตน์ (2536, หน้า 9) กล่าวถึงลักษณะที่ดีของชุดการเรียนการสอน ดังนี้

1. เป็นชุดการเรียนการสอนที่เหมาะสม ตรงตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้
2. เหมาะกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
3. สื่อที่ใช้สามารถเร้าความสนใจผู้เรียนได้
4. มีคำแนะนำและวิธีใช้อย่างละเอียดง่ายต่อการนำไปใช้
5. มีวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอนทั้งหมดที่กำหนดไว้ในบทเรียน

คุณค่าและข้อดีของการวางแผนการเรียนเป็นชุดการสอน

เสริมศรี ไชยสร (2528, หน้า 120) และ กรองกาญจน์ อรุณรัตน์ (2536, หน้า 9) กล่าวถึงคุณค่าและข้อดีของการวางแผนการเรียนเป็นชุดการสอน ดังนี้

1. ทำให้มีการใช้วิธีการแบบบูรณาการ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่

หลากหลาย

2. สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. กิจกรรมการเรียนการสอนมีความต่อเนื่อง
4. เน้นพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน
5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบ ฝึกการตัดสินใจ

การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้แสดงความคิดเห็น

6. สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาการเรียนรู้
7. ช่วยให้ผู้สอนถ่ายถอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่ซับซ้อนและมีลักษณะเป็นนามธรรม

ได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

8. ช่วยเร้าความสนใจของผู้เรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษา

การประเมินตามสภาพจริง

การประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง เป็นกระบวนการสังเกต บันทึก หรือตรวจสอบ เอกสารเกี่ยวกับงานและเอกสารที่เกี่ยวกับวิธีการที่นักเรียนทำ ซึ่งการประเมินแบบนี้ช่วยให้ได้ ข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีความต่อเนื่อง ซึ่งครูสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสอนนักเรียน เป็นรายบุคคล และการประเมินตามสภาพที่แท้จริงที่มีคุณภาพนั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบอื่นๆ ด้วย เพื่อให้ได้ผลตรงตามสภาพที่แท้จริงที่สุด กล่าวคือเนื้อหา การเรียนการสอน รวมทั้งการใช้ วิธีการและเครื่องมือในการประเมินต้องสอดคล้องกับสภาพจริง

วิธีการประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง

ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ และคณะ (2542, หน้า 10) กล่าวถึงวิธีการประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง ดังนี้

1. การสังเกต เป็นวิธีการประเมินพฤติกรรมที่ง่าย สามารถทำได้ตลอดเวลา ทุกสถานการณ์ ทั้งแบบมีและไม่มีเครื่องมือการสังเกต
2. การสัมภาษณ์ ควรมีการเตรียมคำถามล่วงหน้าที่จะง่าย ซึ่งกระทำได้ทั้งการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
3. บันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง เป็นการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะพฤติกรรม
4. แบบทดสอบวัดความสามารถจริงหรือแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นคำถามลักษณะปลายเปิด เน้นให้นักเรียนตอบสนองข้อคำถามในลักษณะการนำความรู้ไปใช้ หรือสร้างความรู้ใหม่จากความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เดิมจากสถานการณ์จำลองที่คล้ายคลึงหรือเลียนแบบสภาพจริง โดยให้มีระดับของสภาพจริงสูงที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ครอบคลุมและเป็นตัวแทนของสิ่งที่ต้องการวัด เป็นปัญหาที่มีความหมายต่อนักเรียนและเลียนแบบสภาพจริงในชีวิตจริง เปิดโอกาสให้บูรณาการความรู้ความสามารถหลายด้านและใช้ความคิดอย่างลึกซึ้ง ตอบสนองต่อสถานการณ์ได้หลายรูปแบบ คำตอบถูกมีหลายคำตอบ มีเกณฑ์การให้คะแนนตามความสมบูรณ์ของพฤติกรรม และเปิดโอกาสให้นักเรียนคิดและเขียนคำตอบเอง
5. การรายงานตนเอง เป็นการให้นักเรียนพูดหรือเขียนบรรยายสะท้อนความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก ความต้องการ วิธีการทำงาน และคุณลักษณะของผลงาน
6. แฟ้มสะสมงานหรือผลงานดีเด่น เป็นตัวอย่างผลงานดี ๆ ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ที่เลือกรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้แสดงถึงความรู้ความเข้าใจ ความสามารถ ทักษะ ความสนใจ ความถนัด ความพยายาม ความก้าวหน้า ความสำเร็จในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในแฟ้มผลงานดีเด่นอาจเก็บรวบรวมผลงานจากการประเมินตามวิธี 1 – 5 ก็ได้

การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน

การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน เป็นการประเมินผลจากหลักฐาน ซึ่งได้จากเครื่องมือหลาย ๆ รายการมาพิจารณาร่วมกัน ซึ่งช่วยให้สามารถอธิบายความสามารถของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง เป็นการประเมินผลที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตรบูรณาการ ทั้งนี้เพราะช่วยให้ผู้เรียนและครูเห็นกระบวนการเรียนรู้ จากการรวบรวมตัวอย่างผลงานและเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานของผู้เรียน (กรมวิชาการ, 2539, หน้า 43) สอดคล้องกับ ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ และคณะ (2542, หน้า 12) ที่กล่าวว่า การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการ

ประเมิน ซึ่งมีความเหมาะสมกับสถานการณ์การเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การสอนที่เน้นบทบาทผู้เรียนเป็นผู้คิด ปฏิบัติ สร้างความรู้ด้วยตนเอง และการเรียนหรือการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม นอกจากนี้ผู้เรียนยังจะได้เรียนรู้วิธีการประเมินคุณค่าผลงานของตนเอง ช่วยให้เข้าใจและรู้จักตนเองมากขึ้นและสามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้สูงขึ้น ทั้งยังก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนอีกด้วย

บุญชม ศรีสะอาด (2540, หน้า 4) กล่าวถึงข้อดีของการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานว่า นอกจากจะเป็นการประเมินที่ครอบคลุมและสร้างสรรค์แล้ว ยังเป็นวิธีการประเมินผลที่ช่วยให้ครูและผู้เรียนเห็นพัฒนาการของผลงาน จุดเด่นและจุดที่ควรปรับปรุง ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการคัดสรรผลงาน การประเมินผลงาน การประเมินตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีกำลังใจ มีแรงจูงใจ ทำการพัฒนาตนเองและแข่งขันกับตนเอง อีกทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียน และส่งเสริมความก้าวหน้าในการเรียนรู้ นอกจากนี้ครูยังจะได้ข้อมูลย้อนกลับในการประเมินผล การสอนของตนเอง และผู้ปกครองก็จะได้เห็นหลักฐานความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยเช่นกัน แฟ้มสะสมผลงานนอกจากจะมีประโยชน์ในแง่ที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลแล้ว ยังช่วยฝึกให้มีความชำนาญในด้านการเรียนรู้และการแสวงหาประสบการณ์ชีวิตอย่างแท้จริง เพราะกระบวนการในการจัดทำแฟ้มสะสมผลงานจะช่วยสร้างสรรค์การทำงานอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล มีเป้าหมาย มีความอดทน ความพยายามและความรับผิดชอบในการทำงานมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542 จ, หน้า 2)

เป้าหมายและเหตุผลที่ต้องจัดให้มีการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542, หน้า 59 - 60) และ ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ และคณะ (2542, หน้า 13) กล่าวถึงเป้าหมายและเหตุผลที่ต้องจัดให้มีการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้สอน ได้รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลอย่างลึกซึ้งในด้านความรู้ ความสามารถ พัฒนาการ ความสำเร็จ และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน
2. เป็นข้อมูลให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง
3. ช่วยให้ผู้เรียนตระหนักเกี่ยวกับประวัติการเรียนรู้ของตนเอง
4. วัดความสามารถของผู้เรียนในบริบทที่กว้างและลึก
5. ช่วยให้เห็นภาพความเปลี่ยนแปลง ความเจริญงอกงามของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
6. เป็นหลักฐานที่บ่งบอกถึงความสามารถที่หลากหลายซับซ้อนได้ดี
7. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมได้เต็มความสามารถ
8. เป็นการประเมินผลเชิงบวก

9. เปิดโอกาสให้ใช้หลักฐานจากความพยายามของผู้เรียนโดยตรง

10. เป็นข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับความสำเร็จในการสอน

ประเด็นที่ควรคำนึงในการออกแบบการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 จ, หน้า 4 - 7) กล่าวเกี่ยวกับประเด็นที่ควรคำนึงในการออกแบบการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์ของการจัดทำแฟ้มสะสมผลงานให้ชัดเจนว่าต้องการนำไปใช้เพื่อประโยชน์ใด

2. หลักฐานหรือผลงานของผู้เรียน ควรประกอบด้วยผลงานจากประสบการณ์การเรียนรู้หรือหลักฐานอื่น ๆ ที่แสดงความสามารถพิเศษของผู้เรียน โดยควรครอบคลุมหรือสอดคล้องกับสมรรถภาพ เนื้อหา กระบวนการ และจุดประสงค์ที่กำหนด

3. เกณฑ์การประเมิน ครูและผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมินขั้นตอนที่สำคัญในการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน

1. การรวบรวมผลงาน ให้ผู้เรียนรวบรวมผลงานด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสมตามลักษณะของงาน

2. การคัดเลือกผลงาน เมื่อรวบรวมผลงานได้จำนวนหนึ่ง ผู้เรียนก็คัดเลือกผลงานที่ประทับใจหรือดีที่สุด ในขณะที่นั้น ซึ่งหากเมื่อเลือกไปแล้วสามารถเปลี่ยนได้ในกรณีที่มึงานชิ้นใหม่ที่ดีกว่า

3. การสะท้อนความคิด ผู้เรียนนำผลงานที่คัดเลือกไว้มาพิจารณา คิดทบทวน วิพากษ์วิจารณ์ในเชิงบวกเกี่ยวกับคุณภาพของผลงานหรือกระบวนการทำงานของตนหรือของกลุ่ม เพื่อพัฒนางานให้ดีขึ้น โดยอาจบันทึกไว้ในผลงาน ใช้การสัมภาษณ์ผู้เรียน หรือใช้สัญลักษณ์แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกต่อผลงาน ในกรณีที่ผู้เรียนยังไม่มีความพร้อมในการเขียน ให้ใช้คำถามนำไปให้ผู้เรียนพูดหรือเขียนบรรยายความรู้สึก หรืออาจต้องเขียนข้อคำถามลงในใบงานให้ผู้เรียนในกรณีที่ผู้เรียนยังไม่มีความพร้อมในการสะท้อนความคิดเกี่ยวกับการพัฒนางาน

4. การประเมิน ควรมีการประเมินเป็นระยะ ๆ เมื่อมีผลงานจำนวนหนึ่ง อาจมีการประเมินย่อยเพื่อสะสม ซึ่งต้องประเมินทั้งการปฏิบัติ กระบวนการคิด และผลผลิตหรือความก้าวหน้าของผู้เรียน เพื่อรายงานหรือตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ในการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ สามารถใช้ในการประเมินผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ หรือประเมินระหว่างภาค ซึ่งควรประเมินเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง และใช้ในการประเมินผลการเรียนปลายภาคหรือปลายปี

ในการทำเพิ่มสะสมผลงานนักเรียน มีข้อควรคำนึง ซึ่งสมศักดิ์ ภู่วิภาดาพรรณ (อ้างใน ธันวา มากเหลือ, 2541, หน้า 49) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

1. ครูควรแนะนำการประเมินโดยใช้เพิ่มสะสมงานให้นักเรียนเมื่อเริ่มต้นสอน
2. ระหว่างแต่ละหน่วยหรือบทเรียน ครูให้เวลานักเรียนสะสมผลงานและลงวันที่ผลงาน แต่ละชิ้น
3. ให้นักเรียนพิจารณาบททวนและเลือกชิ้นงาน เพื่อจัดทำเพิ่มสะสมงาน
4. ครูและนักเรียนมีการพบปะร่วมกันเป็นรายบุคคล เพื่อปรึกษาและพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของนักเรียน
5. ให้นักเรียนจัดทำเพิ่มสะสมผลงานและแลกเปลี่ยนกันพิจารณาในหมู่เพื่อนด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีสิ่งที่ครูควรย้ำแก่นักเรียน คือ เก็บชิ้นงานทุกชิ้น กำหนดวัน เดือน ปี สำหรับงานทุกชิ้น และจัดระบบเพิ่มรวมงาน

ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ และคณะ (2542, หน้า 21 - 76) ได้เสนอกระบวนการประเมินผลโดยใช้เพิ่มสะสมผลงานไว้ 3 แนวทาง ดังนี้

ทางเลือกที่ 1 สำหรับผู้ที่เริ่มแรกดำเนินการจัดทำเพิ่มสะสมงาน มีขั้นตอน คือ

1. เก็บรวบรวมผลงาน
2. คัดเลือกและปรับเปลี่ยนผลงาน
3. แสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อผลงานที่เลือก
4. ประเมินผลงาน

ทางเลือกที่ 2 สำหรับผู้ต้องการขยายให้ละเอียดยิ่งขึ้น มีขั้นตอน คือ

1. การวางแผน
2. เก็บรวบรวมผลงาน
3. คัดเลือกและปรับเปลี่ยนผลงาน
4. แสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อผลงานที่เลือก
5. ประเมินผลงาน
6. จัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักเรียน

ทางเลือกที่ 3 สำหรับผู้ที่ต้องการให้งานสมบูรณ์ มีขั้นตอน คือ

1. การวางแผน
2. เก็บรวบรวมผลงาน
3. คัดเลือกและปรับเปลี่ยนผลงาน
4. การจัดระบบเพิ่มผลงานดีเด่น

5. แสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อผลงานที่เลือก
6. ตรวจสอบความสามารถของตนเอง
7. แลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับผลงาน
8. ปรับเปลี่ยนผลงาน
9. ประเมินผลงาน
10. จัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

จूरรัตน์ แผลงสร (2533) ได้ศึกษาปัญหาและความคิดเห็นของครูผู้สอนและนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่า ครูและนักเรียนมีความเห็นตรงกันเกี่ยวกับการบูรณาการว่าเนื้อหาที่ออกแบบมีความสมดุลต่อเนื่อง ครอบคลุมจุดประสงค์ที่กำหนดไว้และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการทำแบบทดสอบเมื่อจบบทเรียนเท่ากับ 80.41 % ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่น่าพอใจ

สายฝน ลีรัตนาวลี (2540) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางส่งเสริมการสอนแบบบูรณาการ ผลการศึกษาพบว่าการสอนดังกล่าวให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมหลากหลาย มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนและการแสดงออก ช่วยพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง รวมทั้งส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนได้ดี ด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น

เจตนา เมืองมูล (2531) สร้างบทเรียน โมดูลกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง ประชากรศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียน โมดูลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 90/90 กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนในเขตตำบลป่าสัก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 60 คน ผลการวิจัยพบว่าบทเรียนโมดูลมีประสิทธิภาพตามที่ได้ตั้งไว้

นงลักษณ์ นันทโกวัฒน์ (2533) ทดลองเรื่อง การออกแบบสื่อประสมในการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเรื่อง โบราณสถาน โบราณวัตถุที่สำคัญในห้องเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบสร้างสื่อประสมสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนโรงเรียนบ้านป่าไผ่

อำเภอลี่ จังหวัดลำพูน จำนวน 30 คน โดยจัดทำสื่อประสมจำนวน 4 ชุด เนื้อหาเน้นรายละเอียดเกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุที่สำคัญในท้องถิ่น สื่อการเรียนใช้วัสดุที่สนุปรณ์หลายชนิด ผลการวิจัยสรุปได้ว่าการสอนด้วยชุดสื่อประสมมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

หัททยา เจียมศักดิ์ (2539) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องหัตถกรรมในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ผลการวิจัยครั้งนี้ ท้องถิ่นต้องการให้จัดการเรียนการสอนเรื่องราวในท้องถิ่นดังกล่าว เนื่องจากเป็นหัตถกรรมของชุมชน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ด้านพฤติกรรมทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับดีเป็นส่วนมาก และนักเรียนส่วนมากมีความพึงพอใจในการเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทดลองใช้ชุดการเรียนการสอน

พิภุทธร คำศรี (2542) ศึกษาผลการใช้ชุดการเรียนการสอนเรื่อง หัตถกรรมท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนการสอนดังกล่าว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นอกจากนี้นักเรียนยังมีพฤติกรรมการเรียนรู้ และทัศนคติต่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับดี

นริศรา แสงรัตน์ (2542) ได้พัฒนาชุดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง “พิษณุโลกบ้านเรา” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และนักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้วยกับการเรียนการสอนด้วยชุดการเรียนการสอนดังกล่าว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการจัดการเรียนการสอนที่ใช้การประเมินตามสภาพจริง

ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ (2539) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในวิชาภาษาไทย เพื่อให้ได้รูปแบบของการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ผลการทดลองใช้การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานพบว่า ผู้สอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น เน้นกระบวนการกลุ่ม เน้นกระบวนการจัดการ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาในรายจุดประสงค์การเรียนรู้ เกณฑ์ตัวบ่งชี้ในการประเมิน การเลือกชิ้นงาน การวางแผน การแสดงผลงาน ส่วนผู้เรียนพบว่ามีความกระตือรือร้นในการคิดสูงขึ้น และมีความกระตือรือร้นในการทำงาน

สมชาย มิ่งมิตร (2539) ได้ศึกษาผลของการประเมินจากพอร์ต โฟลิโอที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการประเมินโดยใช้พอร์ต โฟลิโอมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการประเมินผลแบบเดิม

ชัยฤทธิ์ ศีลาเดช (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาเพิ่มสะสมงานในการประเมินผล การเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การนำเพิ่มสะสมงาน ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลวิชาภาษาอังกฤษ ทำให้นักเรียนมีความ ก้าวหน้าในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ และสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้แก่ผู้เรียนมากรวม ทั้งการประเมิน โดยใช้เพิ่มสะสมงานมีคุณภาพตามเกณฑ์ตัดสินคุณภาพการประเมินผลของ ดินน์และคณะในระดับมากทุกรายการ คือ มีความยุติธรรมในการประเมิน สามารถถ่ายโยงและ อ้างสรุปผลการประเมิน ประเมินระดับสติปัญญาที่ซับซ้อน เนื้อหาเพิ่มสะสมงานมีคุณภาพและ ครอบคลุม การประเมินมีความหมายต่อผู้ถูกประเมินและมีความเที่ยงตรงตามสภาพ

นารีย์ วงศ์ไฟ (2541) ได้ศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน กระบวนการที่ครูใช้ ในการส่งเสริมให้นักเรียนจัดทำเพิ่มสะสมงานนักเรียน ผล ปัญหา และวิธีแก้ปัญหาในการ จัดการเรียนการสอน โดยใช้เพิ่มสะสมงานนักเรียนของครูที่เป็นวิทยากรแกนนำจำนวนสองคน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่พบมากที่สุดคือ การให้นักเรียน ได้ศึกษาค้นคว้าด้วย ระบบกลุ่ม บรรยากาศการเรียนการสอนมีความเป็นกันเอง มีการควบคุมชั้นเรียน ให้การเสริมแรง ทั้งทางบวกและทางลบ และสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้นักเรียนกล้าแสดงออกมากขึ้น ด้านผล ที่ได้จากการเรียนการสอน โดยใช้เพิ่มสะสมงานนักเรียน พบว่าครูและนักเรียนพอใจกับผลงานของ นักเรียนและเห็นว่าการจัดการเรียนการสอน โดยใช้เพิ่มสะสมงานนักเรียนเป็นสิ่งที่ควร ได้รับการ ส่งเสริม เนื่องจากสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ตรงกับสภาพจริง ทำให้นักเรียนมี ความรับผิดชอบ รู้จักวางแผนและทำงานเป็น มีวินัยในตนเอง กล้าแสดงออก ทำงานสะอาด เรียบร้อย มีความคิดสร้างสรรค์และกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น

ธันวา มากเหลือ (2541) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน วิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษาที่ใช้การประเมิน โดยใช้เพิ่มสะสมงาน ผลการศึกษา พบว่าด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการประเมิน โดยใช้เพิ่ม สะสมงาน มีนักเรียนได้เกรด 4 ร้อยละ 72.52 ผลการเรียนระดับ 3 ร้อยละ 20.61 ผลการเรียน ระดับ 2 ร้อยละ 4.58 ผลการเรียนระดับ 1 ร้อยละ 2.29 และไม่มีนักเรียนได้ผลการเรียนระดับ 0 เลย ด้านความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการประเมินตามรูปแบบนี้ พบว่านักเรียนมีความคิดเห็น ต่อการประเมิน โดยใช้เพิ่มสะสมงานในระดับเห็นด้วย

เปี่ยมสุข คันธมาศน์ (2542) ได้ทำการศึกษาการใช้เพิ่มสะสมงานในกิจกรรมสร้างสรรค์ สำหรับเด็กอนุบาล ผลการวิจัยพบว่า หลังจากทำกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ใช้ การประเมินโดยใช้เพิ่มสะสมงาน นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศิริพัฒน์ ชมพุดรัตน์ (2542) ศึกษาเรื่องการใช้วิธีการประเมินผลตามสภาพจริงและ
 เพิ่มสะสมงานในวิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
 ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนมีการใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายในการประเมินผลงานของ
 นักเรียน เช่น การทดสอบก่อนและหลังเรียน แบบสังเกต การสัมภาษณ์ แบบฝึกหัด การสอบ
 โดยใช้แบบทดสอบ และเพิ่มสะสมงาน ด้านนักเรียนมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม
 ในการประเมินผลเพิ่มสะสมงาน

จากผลการวิจัยทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบ
 บูรณาการ การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น การทดลองใช้ชุดการเรียนการสอนและการประเมิน
 ตามสภาพจริง พบข้อสรุปตรงกันว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนและวิธีการประเมินผล
 ดังกล่าว ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้
 แสดงออกและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล ที่สำคัญผู้เรียนมีเจตคติ
 ที่ดีและมีความสุขในการเรียนตามรูปแบบดังกล่าว ซึ่งคุณลักษณะนี้ตรงตามหลักการจัดการศึกษา
 ของพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ “เก่ง ดี มีสุข”
 จึงถือได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนและวิธีการประเมินผลนี้มีความเหมาะสมยิ่งในการนำ
 มาใช้จัดการเรียนการสอน

ชุมชนบ้านสันติคีรี

ภูมิหลังหมู่บ้านสันติคีรี

หมู่บ้านสันติคีรี ตั้งอยู่ที่ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เป็น
 หมู่บ้านที่ทหารจีนคณะชาติ (ชาวจีนจากมณฑลยูนนาน) ซึ่งนำโดยนายพลด้วน เข้ามาตั้งรกราก
 มีความหมายว่า บ้านที่มีความสุขและรุ่งเรือง ผู้ตั้งชื่อหมู่บ้านนี้คือ พล.อ.อ. ทวี จุลละทรัพย์
 เสนาธิการทหารในสมัยนั้น และได้จัดให้มีการปลูกคอกไม้สัญลักษณ์ประจำหมู่บ้าน คือ ดอก
 ชากระ (พญาเสือโคร่ง) ปัจจุบันหมู่บ้านสันติคีรีเป็นหมู่บ้านที่กระทรวงมหาดไทยประกาศเป็น
 หมู่บ้านราษฎรที่ถูกต้องตามกฎหมาย (กาญจนะ ประกาศสุโขทัย, 2535, หน้า 1 - 5)

ประชากร ศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณี

ในชุมชนบ้านสันติคีรีประกอบด้วยชนหลายเผ่า คือ จีนฮ่อ อาข่า มูเซอ และไทยใหญ่
 นอกจากนี้ยังมีความหลากหลายในการนับถือศาสนา ศาสนาที่นับถือได้แก่ ศาสนาพุทธ คริสต์
 อิสลาม และมีความเชื่อในการนับถือผีตามประเพณีดั้งเดิมของเผ่าอีกด้วย โดยจำนวนผู้นับถือ
 ศาสนาต่าง ๆ โดยประมาณ มีดังนี้ ศาสนาพุทธ 80 % ศาสนาคริสต์ 15 % ศาสนาอิสลาม 5 %
 ศาสนสถานที่สำคัญคือ พระบรมธาตุเจดีย์ศรีนครินทรามหาสันติคีรี วัดสันติคีรี โบสถ์คริสต์และ

มัสยิด ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมมีความหลากหลายและแตกต่างกันไปตาม
ชนเผ่า (กาญจนะ ประกาศุฒิสาร, 2535, หน้า 62 - 63)

สภาพทางภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขา หมู่บ้านตั้งอยู่บนสันเขาที่คดเคี้ยวที่มองดูคล้ายมังกร
มีเส้นทางคมนาคมสะดวก มีถนนเข้าถึง มีพื้นที่ทางการเกษตร คือบริเวณภูเขา (กาญจนะ
ประกาศุฒิสาร, 2535, หน้า 1 - 5)

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

ประชากรในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีฐานะดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวจีนซึ่งส่วนใหญ่จะ
ทำการค้าขาย ทำสวนดอกไม้เมืองหนาว และทำธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ส่วนอาข่า มูเซอและ
ไทยใหญ่นั้น จะทำการเกษตรเป็นหลัก ได้แก่ การทำไร่ข้าวโพด การปลูกกระท่อมกล้วย ข้าวและ
พืชผักต่าง ๆ สำหรับชายและบริโกลในครัวเรือน อาชีพรองลงมาคือ การรับจ้าง

สภาพทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปจัดอยู่ในเกณฑ์ดี รายได้ส่วนใหญ่มาจากการท่องเที่ยว
การค้าขายสินค้าท้องถิ่นและสินค้าที่มาจากจีน รองลงมาคือการส่งออกดอกไม้เมืองหนาว เช่น
กุหลาบ ลิลลี่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผลไม้ในท้องถิ่น เช่น ท้อ เชอรี่ ลูกพลับ โดยผลิตผลเหล่านี้
จะมีทั้งสดและเชื่อม ทั้งนี้เนื่องจากคนในหมู่บ้านมีความรู้เกี่ยวกับการถนอมอาหารและการแปรรูป
ผลไม้โดยการเชื่อมเป็นอย่างดี สินค้าที่ขึ้นชื่อของหมู่บ้านคือ ชา ซึ่งมีหลายชนิด จัดจำหน่ายตาม
ร้านค้า ที่พักและรีสอร์ทต่าง ๆ ในหมู่บ้าน (กาญจนะ ประกาศุฒิสาร, 2535, หน้า 15 - 20)

การปกครอง

ในอดีตการปกครองจะใช้การสืบทอดอำนาจ โดยวิธีการแต่งตั้งบุคคลที่เหมาะสม
เนื่องจากชาวจีนให้ความเคารพผู้อาวุโส โดยเฉพาะผู้นำกองทัพทางทหาร ในปัจจุบันมีการเลือกตั้ง
กำนัน ผู้ใหญ่บ้านถูกต้องตามระเบียบราชการ กำนันคนปัจจุบัน คือนายอุดม คำลือ ซึ่งเป็น
บุตรชายของนายพลด้วน ในทางปฏิบัติจะมีผู้นำอาวุโสในหมู่บ้านและมีทหารของหมู่บ้าน
เข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาความสงบภายในหมู่บ้านด้วย นอกเหนือจากการดูแลความสงบโดย
บก.ทหารสูงสุด บก.04 และตำรวจ (กาญจนะ ประกาศุฒิสาร, 2535, หน้า 6 - 104)